

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus IV. De Interpretatione Privilegii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

Nam virtute privilegii ab obligationibus communibus exemptus est. Sic Castropal. de privilegiis, tr. 3. D. 4. p. 6. n. 6.

1194 Si petas 3. an quis teneatur uti suo speciali privilegio? videtur negandum ex c. *si de terra*, de privileg. quia, quod in alicujus favorem factum est, non debet in ejus odium, vel damnum retorqueri, ut dicitur regul. 61. de reg. juris in 6. Sed hanc universalem doctrinam limitant aliqui, ut non procedat in casu quo quis factus sibi privilegio subicitur legi, cui prius subiectus non erat. Nam tempore interdicti excusatur quis à lege audiendi missam; si tamen quis per privilegium solvatur ab interdicto, tenetur audire; Sic Bonac. d. 1. q. 2. p. 4. Similiter conjunx, qui cum voto simplici castitatis, illicitè, validè tamen, contraxit matrimonium, innocenti petenti debitum licitè reddit; Si tamen hic adulteretur, ille per privilegium tali casu concessum liberatur ab onere reddendi, & tenetur non reddere, adeoque privilegio uti; ita Sanch. l. 9. de matrim. d. 6. n. 15. Verùm hæc instantiæ non evincunt, quòd quis teneatur uti privilegio sibi specialiter concessio. Nam quòd in dato casu conjunx, qui cum voto castitatis contraxit matrimonium, teneatur non reddere debitum alteri petenti, postquam hic commisit adulterium, non est obligatio ex vi privilegii, sed voti, quod obligat, quoties servari potest, ut contingit in dato casu. Similiter in altero casu nascitur obligatio audiendi missam, non vi privilegii, quo solveris ab interdicto; sed vi præcepti quo teneris ad audiendum sacrum, quando citra grave damnum potes.

1195 Si petas 4. an habens privilegium (v. g. *ne solvat decimas*) eo uti poterit adversus pariter privilegiatum, tum in eadem re (ut si etiam habet privilegium non solvendi decimas) tum etiam in re diversa, ut si habeat privilegium exigendi decimas à quolibet intra suum territorium existente, quin per hoc specialiter derogetur illius privilegio; nam in concessione generali, excepti censentur privilegiati. Et in privilegiis sibi contrariis, ubi non apparet via, ea in concordiam reducendi, videndum quod sit antiquius, vel à majori Prælato concessum? & illud prævaliturum. Ita Suarez l. 8. de legib. c. 23. à n. 5.

ARTICULUS IV.

De Interpretatione Privilegii.

PRivilegium claris verbis concessum, in interpretatione non indiget; in dubio autem, menti, ac intentioni potius, quàm verbis inhærendum est, & concessio ex supplicatione colligenda c. *in his* de verbor. Signif. ibi: *non sermoni res, sed rei est sermo subiectus, & non intentio verbis, sed verba intentioni servare debent.* Ubi autem verba sunt obscura, & incerta, tunc supplicatio attenditur; nam Princeps precibus sibi factis se accommodare solet ex L. *si preces* ff. de legit. & c. *inter dilectos* §. *ca. scri*, de fide instrument. Attendi quoque debet initium indulti, seu privilegii; quia juxta illud reliqua solent adungi L. *ult.* C. de hæred. instit. Præterea ex materia (circa quam versatur supplicatio, & concessio) optimè investigatur mens Principis. Denique potest etiam colligi ex privilegio simili. Privilegium derogans juri communi, vel alteri nocens, secundum hanc partem est odiosum; & quia frequenter, quod uni odiosum, alteri favet, privilegium tale mixtum erit juxta nonnullos; in re tamen simpliciter favorabile, si directè intendat favere accipienti; vel simpliciter odiosum, si gravare, punire, ut diximus à n. 724. & 735.

Etiam in privilegiorum interpretatio. In ne servanda est verborum proprietas, quæ desumenda est ex usu, & stylo concedentis. Hinc privilegium minuendi numerum Ministrorum Ecclesiæ *ob penuriam*, non intelligitur concessum, ad eum *augendum*, etiam si reditus crescant, quia *minuere* non significat propriè *augere*. Similiter privilegium dans facultatem ascendendi, ad *majorem dignitatem*, non intelligitur ad *accipiendam æqualem* c. *licet* de Translat. Episcopi, & privilegium datum Regularibus, ut possint transire ad *arbitrariam Religionem*, non intelligitur de *aguiarum* c. *licet*, de Regularibus. Sic privilegium *accipiendi primam præbendam*, quæ vacabit per *decessum*, seu *mortem* obtinentis eam præbendam, non intelligitur concessum ad præbendam vacaturam *renuntiatione*, vel *cessione præbendarum*. Nam *vacare per decessum*, & *vacare per renuntiationem*, sunt distincta c. *susceptum*. de præbend. in 6.

Non tamen facienda est adeo stricta interpretatio.

interpretatio, ut privilegium reddatur inutile, & careat effectu. *L. non dubium. C. de legib. & ideo*, si alicui concessum sit privilegium, *faciendi aliquid*, quod eiantè non licebat, interpretatio extendi debet, ut hunc effectum obrineat; nec restringi, ut dicatur solum confirmare, quod aliàs privilegiato licebat, nisi ad hoc manifesta ratio cogat. Ex hoc fit, quòd, licet *dispensatio* aliàs odiosa sit, & restringenda; tamen extendi debeat ad necessariò connexa, & sine quibus illa suum effectum habere non potest; sic dispensatus ad plura beneficia, residentiam exigentia, simul dispensatus est in utriusque residentia. Similiter illegitimus, vel irregularis, dispensatus ad omnes sacros Ordines, eo ipso est dispensatus ad beneficium simplex; quia sine hoc non potest ordinari per se loquendo; nam titulus patrimonii, vel pensionis per se non sufficit, nisi simul adsit necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, ut dicitur in Trident. Sess. 21. de Reform. V. quæ lib. 1. diximus de legis interpretat. his præmissis:

1199 Quæres 1. quale privilegium latè, vel strictè sit interpretandum? *lata interpretatio est*, quæ accipit privilegii concessionem pro quolibet, tam quoad rem concessam, quam quoad personas, quantum verba patiuntur, seu de quo verba concessionis verificari possunt in sua significatione naturali, usuali & juridica: quæ verò restringit quantum fieri potest, nimirum ad solam significationem naturalem presè, & non ultra sumptum, est *interpretatio stricta*, hoc est, ut, quoad fieri potest salvo verborum sensu, minimum noceatur alteri. *c. cum dilect. de consuet.* Hinc dicendum 1. privilegium, quod in nullius præjudicium cedit, latè interpretandum esse, *c. olim. de V. S.* quia sic est purum beneficium Principis, quod latam admittit interpretationem; *L. beneficium ff. de constit. Princip.* Nec obstat huic regula, nullum privilegium esse adeo favorabile, quin aliis præjudicet, 1. Principi, qui ejus concessione privatur potestate, id ipsum aliis donandi. 2. aliis, propter suam singularitatem & exceptionem. Nam præjudicium concedentis est ab ipso concedente intentum; singularitas autem, nascens ex justa causa, non nocet aliis, sed potius illis prodest; cum hac ratione magis incitentur ad simile privilegium merendum. Suarez l. 8. de legib. c. 27. n. 3.

1200 Dicendum 2. privilegium, derogans

Tom. V.

juri communi, *regulariter* esse strictè interpretandum *c. sanè. c. porro*, de privileg. nam quæ parte derogat juri communi, includit dispensationem, quæ strictè interpretanda est, ut aliàs dixi. Deinde in dubio bonum commune particulari prævalet, ac proinde in casu dubio præsumendum est pro jure communi, non privilegio; ita Thom. Sanch. l. 8. d. 1. n. 1. & 5. Ex hoc inferes, quando alicui *illegitimo* conceditur privilegium ad *Ordines*, restringi concessionem ad solos minores; quia tale privilegium est contra jus commune; excipe, nisi privilegium illud concederetur jam habenti minores ordines; tum enim de majoribus debet intelligi, ne privilegium redderetur inutile. Hæc regula extenditur etiam ad casum, quo privilegium est contra statutum, vel consuetudinem specialem, non contrariam juri communi; sic enim tale statutum, & consuetudo, est instar juris communis, adeoque in dubio præfertur juri speciali privilegii: secus est, si statutum, vel consuetudo contrarietur juri communi; tum enim privilegium contra statutum, vel consuetudinem talem, favet juri communi, cum per ipsum ad jus commune redeatur, adeoque est interpretationis lata.

Dixi, *regulariter*; nam ea regula fallit 1201

1. principaliter, quando tale privilegium cedit in favorem Religionis, vel causæ piæ; nam tali casu habet latam interpretationem, quia summum jus est, quod pro Religione facit. *L. sunt persone. ff. de Relig. & sumptibus funerum.* Tale privilegium est, quod conceditur militibus, & Religiosis, aliisque similibus, cum plurimum profit bono communi, Reipublicæ ac Religioni, talibus personis favere; cum hoc ipso bono sufficienter compensetur vulneratio juris communis dispensatione inducta. Ex quo vides, quòd ea Regula fallat 2. & locum non habeat, quando privilegium cedit in favorem boni communis. Fallit 3. quando privilegium est insertum juri communi, quia sic constituit jus commune; & ideo illa regula procedit solum de privilegiis non insertis juri communi. Fallit 4. in privilegio concessio *motu proprio*, vel *ex certa scientia*; hoc enim latam recipit interpretationem; cum sit proprium beneficium Principis, cujus liberalitatem talis interpretatio docet.

Ex hoc colliges, omnia privilegia Regularibus concessa in perpetuum esse latè

Ll 2

in-

interpretanda; tum, quia favent Religioni ut diximus; tum quia ob suam perpetuitatem perinde se habent, ac si forent juri communi inserta. Ita Sanchez. cit. d. 13. Colliges 2. privilegia super materia juris communis, esse late interpretanda, quia sic secundum jus intelligi debent; ita Sanchez cit. n. 8. Ex dictis sequitur 1. dispensationem concessam in tertio consanguinitatis gradu, extendi ad secundum cum tertio, quia est conforme juri communi, ut gradus desumatur ab eo, qui a stipite remotior est, juxta *c. fin.* de consang. Sequitur 2. licentiam testandi concessam Episcopo, prodesse, ut testamentum, ante illam factum, valeat; quia juxta jus commune valet testamentum, si tempore mortis facultas testandi existat. *L. si quis filio exheredato. §. irritum.* ff. de injustit. rpto testam.

1203 Dicendum 3. privilegium derogans juri alterius, restringendum esse, quantum patitur proprietatis verborum; quia non presumitur Princeps velle derogare juri alterius, nisi id expresserit, prout habetur *L. 2. §. 1. V. merito.* ff. ne quid in loco publico *L. nec avus.* C. de emancipat. liberor. *c. licet in corrigendis* 12. de officio Ordinarii ibi: *quia tamen intentionis nostra* (per mandatum Parisiensi Episcopo datum) *nec fuit, nec esse debuit, jurisdictioni tuae per mandatum hujusmodi derogare &c.* Sic Innocentius III. ad Archiepiscopum Senonensem. *c. ex Tuarum,* de usu, & author. pallii, ubi, cum Pontifex Archiepiscopo Compostellano ex speciali gratia indulset, ut, cum ad Ecclesiam sibi subjectam forsitan accedere non posset, pro suis suffraganeis consecrandis, vel Clericis Ordinandis, in aliena Ecclesia uti possit pallio, statim addit: *demmodo is, ad quem Ecclesia pertinet, permittat.*

1204 Si petas an, ut privilegium deroget juri communi, indigeat expressa clausula derogante? R. quod non; quia non presumitur Princeps ignorare jus commune, sed potius illud scire, ut dicitur in *c. 1. de constit.* in 6. adeoque dans privilegium contra jus commune, presumi velle illi derogare, ne presumatur nihil velle concedere; nisi jus commune privilegiis resistat expressè derogando. Rationem dant aliqui; quia eo casu Princeps non presumitur velle illi derogare, etiamsi apponat clausulam derogantem expressè, sed potius velle satisfacere importunitati peten-

tium. Verum ubi Princeps illi derogationi sibi nota nihilominus per contrariam concessionem derogat, oppositum dicendum est, cum ponatur concessionem suam velle efficaciam obtinere. Ut autem derogat juri speciali aliorum, statuto, vel consuetudini, omnino requiritur clausula derogans; quia jura specialia aliorum, vel statuta, & consuetudines particularium locorum Princeps non presumitur scire, ut dicitur *c. 1. de constit.* in 6.

Si quæris, an privilegium, seu potestatis dispensandi, vel absolvendi à reservatis, sit late, vel strictè interpretanda? R. distinguendum, ac dicendum affirmativè, si concedatur *non expressis personis dispensandis*, vel absolvendis, esse late interpretandum, quia nulli juri contraria est ejusmodi potestas, cum sit delegata, & nullus Judex ordinarius prohibetur potestatem suam ordinariam delegare. V. Castropal. de privil. tr. 3. d. 4. p. 11. à n. 1. si autem potestas dispensandi concedatur *expressa personæ*, Castropal. cit. n. 5. censet strictè interpretandum esse, sive concedatur in gratiam dispensantis, sive dispensandi? Sanchez autem l. 8. de matrimonio D. 2. à n. 6. distinctione utitur, & dicit eam potestatem concessam *in gratiam dispensandi*, strictè; concessam verò *in gratiam dispensantis*, late interpretandum esse, argumento sumpto ex *c. si cui nulla*, de præbend. in 6. ubi favorabilis censetur, & non expirare morte concedentis, etiam re integrâ, gratia alicui concessa, ut providere possit personis idoneis in certa Ecclesia *personis non expressis*, scilicet, si personæ essent expressæ. Et ideo facultas Episcopi concessa in Trident. Sess. 24. de reform. c. 6. late interpretanda est, quia conceditur *non expressis personis*. Præterquam, quòd ea potestas concessa sit directè causa boni communis, & inclusa in corpore juris. Similiter facultas absolvendi à reservatis, concessa in jubilæis, est late interpretanda, quia personæ non sunt expressæ, finis Jubilæi non est privatum commodum accipientis, sed potius commune bonum Ecclesiæ, & subventio illius in aliqua necessitate, ut exprimitur in ipsis bullis. Ita Castropal. cit. n. 6. contra Sanchez. cit. n. 7. censentem oppositum.

Si quæras, an facultas alicui concessa, ut sibi eligat confessarium, qui ipsum absolvar à reservatis, sit strictè, vel late interpret.

interpretanda? Stricte interpretandum esse, atque adeo limitandum ad sola peccata, & casus præcedentes facultatem (nisi concedens aliud exprimat) docet Azor l. 5. c. 23. q. 2. quia si daretur pro peccatis etiam committendis, daretur anfa liberius peccandi. Sed hæc ratio non recte probat; nam ea liberius peccandi anfa nascitur ex malitia, & abusu facultatis, non ex ipsa facultate, quæ tendit & respicit bonum animæ. Unde Bonacina, & Salas, apud Castropalaum cit. p. 11. n. 8. docent, eam facultatem esse late interpretandam, ut comprehendat etiam peccata, post acceptam facultatem committenda, dum fiat usus concessæ facultatis; cum faveat salutis animæ, ne talis in peccatis sordeat. Esto Castropal. cit. id neget ex fundamento non convincente, cum concessio generaliter loquens, generaliter intelligenda sit.

1207 Præter dicta, not. 1. privilegium, etiam favorabile non extendi ad alios, quàm expressos. Nam tota vis privilegii pendet ab intentione concedentis; hanc autem concedens exprimit verbis; satis autem est exprimi *virtualiter*, scilicet titulo connexionis; Sic privilegium celebrandi tempore interdicti concessum *sacerdoti*, extenditur ad Ministrum; quia celebratio sacerdotis exigit ministrantem. Et ideo privilegium concessum *Religiosis* talis ordinis, etiam extenditur ad Religiosas, seu Moniales ejusdem ordinis, in his, quorum sunt capaces illæ. Sic enim per verbum *Religiosis* satis exprimitur intentio concedentis, quod non attendat sexum, sed qualitatem personarum illius ordinis; secus est, si diceret *viris Religiosis*; ita Suarez l. 8. de legib. c. 10. n. 7. sic etiam privilegium concessum *filii*, etiam filias comprehendit; nam sub nomine Filii etiam Filia veniunt in favorabilibus, ut constat ex L. *Iusta L. Filii*, L. *Cognoscere*, ff. de verborum signif. secus est de privilegio concessio *Filiis masculis*. Quamvis Emmanuel Sà V. *gratia n. 11.* in privilegiis nomine *marium* velit etiam fœminas intelligi, & sub nomine *Masculino*, etiam venire fœmininum, ut habet V. *interpretatio n. 3.* intellige in favorabilibus, non autem in contractibus, & odiosis. Et privilegium datum fratribus, etiam sororibus est commune. Nam sub nomine fratrum in gratiosis veniunt etiam sorores, ut

dicitur in L. *Lucius 93. §. quastum* ff. de legatis 3. L. *tres fratres* ff. de pactis.

Si petas 1. an Privilegium concessum 1208 Filiis extendatur ad nepotes? R. negari à Rebuffo, nisi aliunde, vel ex juris dispositione, vel aliâ viâ id esse de mente concedentis colligatur. Quia *Filius* nec formaliter, nec virtualiter nepotem significat in significatione propria, sic Rebuffus in L. *liberorum* ff. de verb. signif. Barbof. in L. *Maritum* ff. soluto matrimonio. Dixi, *nisi ex juris dispositione*. Nam privilegium Nobilitatis concessum, Viro, vel Patri extenditur etiam ad Uxorem & Filios, non vi privilegii, sed ex dispositione juris concedentis, ut nobilitate concessâ Viro, etiam Uxor, & Filii gaudere possint L. *femina*. ff. de Senatorib. & L. 1. C. de dignitatib. intellige, si Nobilitas sit perpetua, non autem solum ratione officii, ut hoc deposito etiam Nobilitas deponatur. Prædictorum ratio, quia quotiescunque lex (consequenter etiam privilegium, quod est lex quidem privata) per se non est odiosa, extendenda est ad omnia, quæ ferre potest naturalis verborum proprietas, ac significatio v. g. si agatur de Filiis, *Filia* quoque comprehendendæ sunt, quia, cum homines vulgò verba propriè usurpent, id maximè in legibus fieri debet; quare ab illa significatione extrahi non debent, nisi aliqua ratio iniustitiæ, vel absurditatis, quæ alioquin ex significatione sequeretur, ad id cogat; neque propter eandem causam debent in suam significationem coarctari. Quando autem non tantum non odiosa, sed etiam favorabilis est, extendi debet ad omnem proprietatem verborum, tum naturalem tum iuridicam & civilem; nunquam tamen ad impropriam significationem, nisi gravis urgeat ratio: quia nempe alioquin inutilis tota lex redderetur: melius enim sit tunc eâ interpretatione leges valere, quàm omnino petire, quod continget, si aut iniusta, aut impossibilis, aut inutilis redderetur. Extensio autem illa ad significationem civilem suadetur facilè, quia lex omnis sua habet sibi accommodata verba, quibus uti solet. Neque cogendus est legislator, ut semper verbis in naturali acceptione utatur, & quoties agit de filio adoptivo v. g. semper addat *adoptivum*, & nunquam communi voce *fili*, quâ in naturali & vulgari usu, filii naturales primò indicantur, utatur; quare, cum lex in favorem *filiorum* loquitur, cum lex in favorem *filiorum* loquitur,

adoptivi solent comprehendi; & servus, factus ingenuus, nomine etiam ingenui intelligitur; legitimatus, nomine legitimi: quia videlicet hi omnes participant dispensationes in gratiam ingenuorum & legitimorum à jure factas, unde lex loquens propriis verbis de casu vero, extenditur etiam ad fictum, ut in exemplis allatis constat.

1209 Si petas 2. an privilegium ob similitudinem, vel majorem rationem extendatur ad alios casus, vel personas, quam expressas? R. negativè; quia tota vis privilegii pendet ab intentione concedentis expressa, vel significata verbis; ita Castropal. cit. p. 13. contra Sanchez l. 8. D. 1. à n. 33. qui eam extensionem concedit in favorabilibus. 1. Quando concessio exprimit rationem concedendi. 2. Quando favor inducitur à lege, vel canone. Ratio autem est, ex Suarez. l. 6. de legib. c. 3. n. 10. quia extensio, quæ fit tantum per similitudinem rationis, *purè extensiva est*; ergo non est licita. Consequentia conceditur passim, & sanè, cum mens seu voluntas legislatoris sit ratio formalis, & constitutiva legis, quidquid ea voluntate non clauditur, non clauditur etiam lege, ac proinde in ejus obligationem non cadit. Antecedens est etiam manifestum; quia *sola similitudo rationis non ostendit aliquid comprehendendi voluntate legislatoris*: potuit enim ille circa unum aliquid ordinare, & non circa aliud pro arbitrio; imò aliqua ratio potest occurrere, propter quam velit illud fieri Princeps, & non aliud simile, et si appareat similis ratio aliud præcipiendi; quia ratio sola non constituit jus aut legem, nisi accedat legislatoris voluntas: alioqui non posset, etiam si vellet, impedire legislator, ne lex extenderetur secundum totam amplitudinem rationis, hoc est ad ea omnia, in quibus similis ratio reperietur; quia similem rationem in quibusdam inveniri, est quid illis intrinsecum, & à legislatore independens, hoc tamen nullus dixerit, cum totam suam efficacitatem obligandi lex summatà voluntate ferentis illam: atqui non constat in hoc casu de legislatoris mente, cum ea nulla ratione verbis significetur; & quamvis non dicat, se nolle eum casum, ad quem fit extensio, non dicit etiam se velle illum. Ad obligationem autem inducendam opus est positivà voluntate, & non tantum negativà, ut ita dicam, seu opus, Principem statuere, non autem contrarium non statuere. Si dicas: Ratio similitudinis

est sufficiens signum voluntatis in Superiore. R. negando dictum; jam enim ostensum est posse Principem pro arbitrio circa unam materiam, & non circa aliam illi similem, quidpiam statuere; ut taxare pretium panis, & non vini; imponere tributum pro aliquo genere mercium, & non pro alio; et si aquæ utiles, aut extraneæ, aut expetita sint. Atque hæc ratio procedit circa omnes leges odiosas & favorabiles, correctorias & non correctorias, quoad vim decretivam, & obligationem in conscientia, seu vim præceptivam, aut prohibitivam.

ARTICULUS V.

De Desitione Privilegii.

1210 **P**rivilegium duobus modis desinere potest. Primò quasi ab intrinsecò per desitionem causarum conservantium, *finalis* nempe, & *effectiva*, à quibus in suo esse pendere videtur; adeoque cessatione causæ finalis, vel morte concedentis, aut privilegiati; Secundò per actum quasi intrinsecò corruptentem, qui esse potest tantum, vel per renunciationem privilegii, vel revocationem Superioris: Si autem privilegium sit concessum ad certum tempus, vel sub certa conditione, illo elapso, vel hæc non purificatâ, privilegium cessare, clarum est. Not. tamen, quòd conditio se tenere potest, vel ex parte concessionis, vel ex parte privilegii, vel ex parte usus, & exercitii ejus. Si tenet se ex parte concessionis (ut *libero te à decimis, si Episcopus consenserit*) præstito semel hoc consensu, privilegium stat, esto postea consensus Episcopi deficiat; si tenet se ex parte privilegii, concedens indicat, se privilegium concedere, quàm diu conditio extat, & non ultra, ut eximo te à jurisdictione Episcopi, *si sis Monachus*. Idem enim est, ac, *quàm diu fueris Monachus*: si tenet se ex parte usus, & conditio facile possit redire, eâ pereunte privilegium non perit, sed solum suspenditur. Hinc:

1211 **Q**uaeres 1. an, & quomodo privilegium desinat cessatione causæ finalis? R. 1. privilegium gratuitum, quando est purus favor, & nulli alteri derogat, non cessat desinente causâ, quæ movit adæquatè principem ad ejus concessionem; quia non pendet ab ea causâ *in conservari*: semel enim concessum beneficium principis manet, et si ratio, quæ ad primo conferendum